

Rutiner vid misstanke om att en medarbetare är utsatt för våld i nära relationer

Målgrupp: Chef, företagshälsovården och HR-funktionen

Våld i nära relationer – en arbetsgivarfråga

Idag sjukskrivs drygt en person i timmen i Sverige efter att blivit utsatt för våld i nära relationer. (Källa: Försäkringskassan)

”Arbetsplatser är den arena där majoriteten av de vuxna befinner sig till vardags. En framtidsfråga är att arbeta med upptäckt av och frågor om våld utsatthet och våldsbenägenhet ur ett arbetsgivarperspektiv...” (Citat: SOU 2015:55 Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och bedersrelaterat våld och förtryck)

Det är viktigt att du som chef vet hur du ska agera när någon medarbetare är utsatt för våld i nära relationer. Om medarbetaren är utsatt påverkar det hälsan och kan även innebära sjukskrivning. Medarbetarens arbetsförmåga kanske minskar vilket påverkar allas arbetsmiljö.

Undersökningar visar att arbetsplatsen kan spela en avgörande roll för att en utsatt person skall kunna ta sig ur en våldsam relation. Som chef kan du hjälpa medarbetaren att få en vardag utan våld.

Som chef har du också ett ansvar för att medarbetarna har en grundläggande kompetens om våld i nära relationer. Det bidrar till att även arbetskamraterna får en förståelse och kan ge sitt stöd till en utsatt kollega. I handlingsplanen ”Eskilstuna- en FriStad för kvinnor” beskrivs kommunens mål i arbetet mot våld. Handlingsplanen samt information om vad kommunen gör finns att hämta på eskilstuna.se/vald

Definition

Våld kan beskrivas som varje handling som skrämmer, smärtar eller skadar eller kränker en annan person och som får någon att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill. Våldet begränsar dennes handlings- och rörelseutrymme.

Det omfattar brott som misshandel, olaga hot, psykiskt våld, materiellt våld, ekonomiskt förtryck, försummelse, kvinnofridskränkning, våldtäkt, sexuellt utnyttjande/tvång och överträdelse av kontaktförbud.

Våldet kännetecknas ofta av att det startar i det lilla och utvecklas över tid. Det är ofta systematiskt och ingår i ett mönster av makt och kontroll. Läs mer om vad våld är på eskilstuna.se/vald.

Vilka utsätts för våld i nära relationer?

Våldet förekommer i alla åldrar, grupper och samhällsklasser. Våldet kan förekomma mellan närstående såsom heterosexuella par, samkönade par samt i syskonrelationer och andra familje- och släktrelationer.

Hedersrelaterat våld och förtryck utövas i det släktssystem där familjens heder går före individens önsknings och behov.

Det är vanligare att kvinnor utsätts för våld i nära relationer än män. Kvinnor utsätts dessutom för grövre former av våld. Var fjärde kvinna utsätts någon gång under livet för fysiska eller psykiska brott. (Källa: Brottsförebyggande rådet)

Konsekvenser av att leva i en våldsam relation

Den som utsätts för våld i sin relation utvecklar ofta både fysisk och psykisk ohälsa. Våldet genomsyrar den utsattas liv, kan påverka arbetsförmågan och medför ofta flera och längre sjukfrånvarotillfällen.

Exempel på fysiska skador kan vara blåmärken, frakturer, stickmärken, skärsår, strypmärken, brännskador och bortslitet hår.

Senare effekter kan vara kronisk smärta, psykosomatiska symtom, ångest, nedstämdhet, ätstörningar, missbruk och självmordsbenägenhet.

Den ständiga stress som en våldsutsatt lever med kan även förvärra andra sjukdomar. För den som är utsatt är kopplingen mellan våldet och ohälsan inte alltid uppenbar.

Misstanke och upptäckt av signaler

Det kan vara svårt att se bakom olika signaler till ohälsa. Det är därför viktigt att förstå att det du ser inte alltid är det egentliga problemet. Som chef ska du inte diagnosticera utan reagera och agera.

Var uppmärksam på:

- upprepad korttidsfrånvaro
- långtidssjukskrivning
- sömnproblem
- växlande humör
- nedstämdhet
- koncentrationssvårigheter
- missnöje
- kraftlöshet
- svårigheter att ändra schema eller byta pass
- om personen får oväntade besök och måste lämna arbetsplatsen
- döljer skador med extra kläder och makeup
- isolering
- om personen har svårigheter att delta i aktiviteter utöver arbetstid
- om partnern alltid hämtar och lämnar vid arbetet
- tät telefonkontakt med partnern under arbetstid
- stort ansvar för hem, partner och barn mm.

Samtala och agera vid misstanke eller kännedom om våld i nära relationer.

Som chef kan du upptäcka medarbetare som är eller har varit utsatta om du tar dig tid att fråga och lyssna. Skam, skuld och rädsla gör att den som är utsatt ofta försöker dölja vad som sker. Därför är det viktigt att du som chef på ett respektfullt sätt ställer frågor om personens hälsa, livs- och arbetssituation. Var beredd på att sådana här samtal kan ta tid. Visa alltid att du tror på personens berättelse.

Ställ öppna och mer generella frågor som

- Hur har du det hemma?
- Förekommer det våld i din närhet?
- Har du känt dig rädd eller kränkt hemma någon gång?
- Finns det situationer i ditt liv som känns otrygga eller hotande?
- Upplever du, att du låter bli att göra saker som du vill göra? I vilka situationer?
- Jag ser att du är skadad. Vill du berätta vad som hänt?

Våga fråga till exempel rutinmässigt vid medarbetarsamtal, orosamtal eller vid upprepad korttidsfrånvaro.

Personen måste själv bestämma vilka eventuella kontakter som ska tas. Förmedla dock alltid att våldet är oacceptabelt och stärk personen i detta.

Ge alltid personen kontaktlistan som finns längst bak i detta dokument.

- Fråga respektfullt.
- Bryt tystnaden.
- Prata i enrum.
- Uttryck din oro.
- Tala om vad du ser.
- Ta inte ett avvisande personligt.
- Ha tålamod
- Avhåll dig från att döma, förminska eller bortförklara det som berättas.
- Var neutral i ditt lyssnande
- Ha alltid ett uppföljande samtal.

Dokumentation

Dokumentera på samma sätt som alltid vid tecken på ohälsa, minskad arbetsförmåga och risk för sjukskrivning.

Uppmana personen att själva föra dagboksanteckningar över våldshändelser som den blivit utsatt för, eventuella skador och datum för när det skett. Kan vara av stor vikt om personen behöver annat stöd i framtiden eller vill polisanmäla.

Om situationen är akut

Ta hand om den utsatta personen och fråga om den blivit slagen, knuffad, sparkad osv. Ta hjälp av andra. Se kontaktlistan.

Processen kring den som är utsatt

I omhändertagandet av den som är utsatt kan flera myndigheter och verksamheter vara aktuella. Din roll som chef är att råda och stötta och vid behov hjälpa personen att ta nödvändiga kontakter samt följa upp hur stödet fortlöper.

Viktiga länkar

I akuta fall: SOS Alarm 112

I ej akuta fall: Polisen 114 14

Kvinnofridslinjen: 020-50 50 50

Se övriga aktuella kontaktuppgifter på eskilstuna.se/vald, där du bland annat kan ta del av handlingsplanen ”Eskilstuna- en FriStad för kvinnor” som beskriver kommunens arbete mot mäns våld mot kvinnor.

Mer kunskap finns hos Kommunhälsan och HR-avdelningarna.